

4. Мішина С. В., Мішин О. Ю. Формування системи управління діловою кар'єрою персоналу на засадах логістичного підходу. *Ефективна економіка*. 2019. № 2. URL: <http://www.econotyu.nauka.com.ua/?op=1&z=6884>

5. Гармаш С. В. Обґрунтування необхідності застосування логістичного підходу в системі управління персоналом підприємства. *Вісник Національного технічного університету "ХПІ"*. 2014. № 65. С. 165-170.

6. Криворучко О.М. Логістичний підхід до управління персоналом підприємства. *Економіка транспортного комплексу*. 2020. №35. С. 5-19.

УДК 338. 245

Шарапов В.С.

здобувач PhD

*Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потєбні
Запорізького національного університету*

ЛОГІСТИЧНІ ОБМЕЖЕННЯ, ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ПАДІННЯ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Підприємства металургійної галузі України є одним з системоутворюючих елементів економіки держави (за даними агентства Інтерфакс, у довоєнний час гірничо-металургійний комплекс: формував до 38% ВВП регіонів, у яких розташовані його підприємства, сплатив податків у розмірі 3,5 млрд. доларів протягом 2021 року, забезпечував приблизно 38% загального завантаження Укрзалізниці та морських портів України) [1].

Суб'єкти господарської діяльності металургійного сектору забезпечують значні надходження валюти в країну (питома вага експорту недорогоцінних металів та виробів з них за даними Державної служби статистики України склала протягом 2021 року 23,5% або 15 991,0 млн. дол. США) [2]. Відповідно до інформації агентства Worldsteel, у 2021 році Україна посіла 14 місце у світовому рейтингу виробників сталі завдяки виготовленню продукції у кількості 21,4 мегатонн [3].

Повномасштабна військова агресія з боку Російської Федерації призвела до зупинки виробництва або ліквідації значної кількості підприємств, відтоку людського капіталу, пошкодження інфраструктури, розлагодження логістичних процесів, виникнення

проблем енергозабезпечення. Протягом 2022 року валовий внутрішній продукт України знизився на 29,2% [4], споживчі ціни зросли на 26,6% [5], зведений платіжний баланс став від'ємним (-2 900,0 млн. дол. США порівняно з позитивним значенням показника 487,0 млн. дол. США у 2021 році) [6].

Окреслена негативна динаміка викликана у тому числі, але не виключно, проблемами у металургійному секторі країни, який є одним з найбільш постраждалих та, як було наведено вище, одним з найбільш впливових для економіки сучасної української держави. Географічні та економічні чинники обумовили розташування більшості суб'єктів металургійної промисловості у Запорізькій, Дніпропетровській та Донецькій областях – територіях, на яких проводяться активні бойові дії. Відповідні підприємства у довоєнний час забезпечували виготовлення близько 90% українських недорогоцінних металів та виробів з них, що у подальшому експортувалися за межі країни [7]. Наочно наявність проблем у досліджуваній галузі демонструє індекс промислової продукції за видами діяльності: при зниженні промислового виробництва в Україні у 2022 році порівняно з 2021 на 36,9%, обсяги добування металевих руд зменшилися на 61,7%, а металургійного виробництва – на 66,5% (виробництва чавуну, сплавів та феросплавів – на 69,2%, дорогоцінних металів та інших кольорових металів – на 78,2%). При цьому, скорочення обсягів видобування сирої нафти та природного газу склало за аналогічний період лише 8,4% [8].

Протягом 2022 року металургійна галузь України посіла 25 позначку у світовому рейтингу за обсягами виробництва сталі (на 11 позицій нижчу за рівень 2021 року) через зниження кількості виготовленої продукції з 21,4 мегатонн у 2021 році до 6,3 – у 2022 (на 70,7%) [3]. Вартість експортованих металевих виробів зменшилася з 15 991,0 млн. дол. США (23,5% обсягу експорту держави) у 2021 році до 6 004,1 млн. дол. США – у 2022 (13,6% експорту) – на 9 986,9 млн. дол. США або 62,5%.

Основні чинники, що негативно вплинули на показники діяльності металургійної сфери у воєнний час – це ліквідація або окупація виробничих потужностей підприємств (наприклад – ПрАТ «ММК ім. ІЛЛІЧА» та ПрАТ «МК «АЗОВСТАЛЬ», що у довоєнний час здійснювали близько 20% обсягів виробництва металургійної промисловості України; ПрАТ «ЗЗРК», що було основним

постачальником залізної руди для ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»), обмеження логістичних можливостей, зниження попиту на продукцію, проблем енергозабезпечення.

Українська металургійна промисловість значно постраждала від блокади Чорного моря російським військовим флотом, оскільки морським шляхом у довоєнний час забезпечувалося експортне постачання близько 60% залізної руди та 80% чавуну і сталі. Внаслідок вищезазначеного українські підприємства були змушені здійснювати транспортування продукції залізницею, що, у свою чергу, призвело як до явних наслідків: зниження кількості продукції, яку можливо відвантажити на експорт, зростання вартості вітчизняного металу через збільшення логістичних витрат (до 330% за даними GМК Center), так і до неявних: перетин кордону залізничним шляхом має значні обмеження у розрізі пропускної можливості (близько 3 млн тонн) й потребує перевантаження продукції внаслідок історично різної ширини залізничної колії – 1 520 мм в Україні та 1 435 мм – за європейським стандартом. Вищезгадане спричинило черги на кордоні (до 41 294 вагонів у черзі до Європейських країн) та затримку постачання приблизно на 60 днів [9].

Через унеможливлення звичайної логістики, вітчизняним металургійним підприємствам довелося змінювати не тільки засоби транспортування продукції, але й напрямки збуту: якщо у довоєнний період питома вага реалізації металу на адресу країн Євросоюзу складала 34%, то у період з березня по вересень 2022 року – 69% (рис.1).

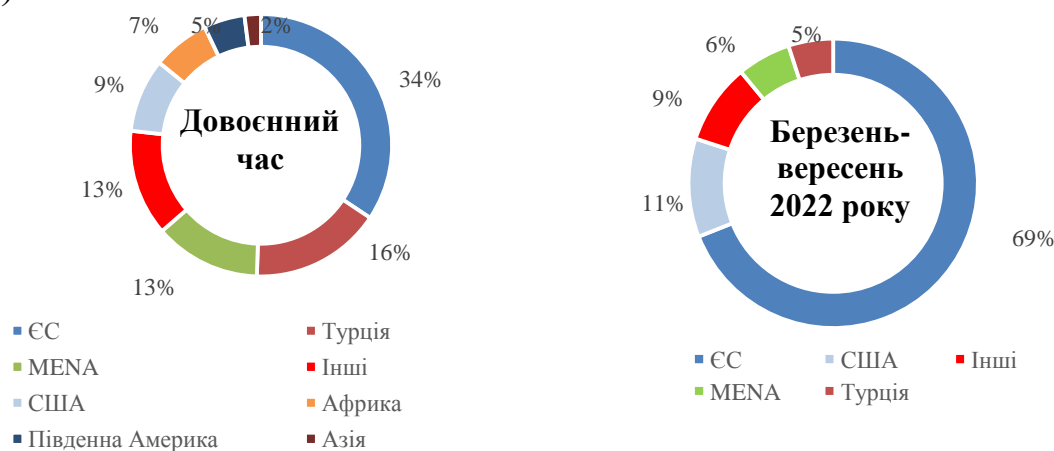

Рис. 1. - Країни надходження вітчизняної металопродукції у довоєнний та воєнний час [9]

При цьому, у воєнний час спостерігається відсутність реалізації металургійною галуззю товару на адресу країн Азії, Південної Америки та Африки (без урахування MENA) [9].

На вітчизняному ринку суб'єкти господарської діяльності досліджуваної галузі також не можуть забезпечити сталий рівень збуту продукції: зниження у 2022 році порівняно з 2021 обсягів виробництва у сфері машинобудування склало 43,1%, виготовлення будівельних матеріалів – на 65,4%, а виконаних будівельних робіт – на 65,1% [8]. За даними МЕТІНВЕСТ-СМЦ, ємність українського ринку металопродукції у натуральному вимірі скоротилася на 55% [10].

Негативно на діяльність вітчизняних металургійних компаній вплинули обстріли енергетичної інфраструктури у IV кварталі 2022 року, що призвели до масштабних руйнувань та дефіциту електроенергії, створення графіків віялового вимкнення. За даними інфляційного звіту Національного банку України, пошкодження енергомережі може впливати на економіку й у 2023 році, проте уряд планує здійснювати залучення міжнародної допомоги для енергетичного сектору з метою відновлення або заміни пошкодженого обладнання [5, с.19]. Внаслідок обмеження збутових та логістичних можливостей, ті підприємства, які можуть продовжувати роботу, працюють приблизно на 20% від свого довоєнного обсягу. Вищенаведене призводить до скорочення персоналу, втрати експортно-валютних та податкових надходжень держави, відповідно – зниження ВВП.

Попри значний рівень руйнування інфраструктури вітчизняних металургійних підприємств, можна зробити висновок про штучний характер падіння обсягів виробництва у галузі, спричинений, у першу чергу, обмеженнями у логістиці. У випадку, якщо окрім експортного зернового коридору буде надано дозвіл на розблокування портів для постачання товарів гірничо-металургійного комплексу, українська металургійна промисловість матиме необхідні передумови для швидкого відновлення.

Список використаних джерел:

1. Інтерфакс. Порятунком ГМК під час війни. Або як зберегти 175 млрд грн ВВП України. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/851227.html>;
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Товарна структура зовнішньої торгівлі України. URL: <http://surl.li/gyjwh>;

3. World Steel Association. December 2022 crude steel production and 2022 global crude steel production totals. URL: <http://surl.li/gyjwq;>
4. Офіційний сайт Міністерства економіки України. ВВП за підсумком 2022 року впав на 29,2%. URL: <http://surl.li/gpvzc;>
5. Офіційний сайт Національного банку України. Інфляційний звіт за січень 2023 року. URL: <http://surl.li/eufbj;>
6. Мінфін. Платіжний баланс України. URL: [https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/;](https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/)
7. Ляховська, О. Особливості функціонування найбільших підприємств металургійної промисловості України під час війни. Економіка та суспільство. 2023. №47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-86;>
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Індекс промислової продукції за видами діяльності та основними промисловими групами (ОПГ). URL: <http://surl.li/gyjxe;>
9. GMK Center. Ukrainian Iron & Steel industry needs unblocking of sea ports. The study of logistic issues of Ukrainian iron & steel companies amid the war. URL: <http://surl.li/gyjxl;>
10. GMK Center. Обсяг металоспоживання в Україні знизився на 55%: огляд ринку за підсумками 2022 року. URL: [http://surl.li/gyjxp.](http://surl.li/gyjxp;)

УДК 339.138

Шмалько І.А.

викладач першої категорії

*Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж інженерії, управління та землевпорядкування
Національний авіаційний університет*

ЛОГІСТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Сучасна економіка дуже залежить від швидкості та ефективності руху товарів, послуг та інформації і логістичний менеджмент є ключовим інструментом управління цим процесом.

Проблематика логістичного менеджменту та його впливу на діяльність підприємства є доволі популярною серед як вітчизняних науковців (Крикавський Є.В., Окландер М.А. Ковальська Л.Л. та ін.), так і зарубіжних (Сток Дж.Р., Ламберт Д.М., Бауерсокс Д.Дж., Клосс Д.Дж. та ін.).